— Я прошу слова, — відповіла й собі з кутка Оксана.

— Спокій!.. Прошу заспокоїтися… Оксана просить слова…

Оксана переждала ще хвилину. Окинувши оком аудиторію, почала своїм притишеним, ніби з другої кімнати, як казав Борис, голосом:

— Півтори години слухаю вашу дискусію, і якщо не помиляюся, то справа ось у чім: Оленка обстоює думку, що кохання само вже є найкращим охоронним щитом проти зради і… взагалі всякого роду спокус. Так, Оленко? По-твоєму, коли щиро кохаєш, то хоч би сто нагод і сто гріховних "предметів" на день підсувати, ти однаково не зловишся на них з тієї простої причини, що любов до "вибраного" вбиває зовсім природно всяке зацікавлення і потяг до інших?..

— Так, — підтвердила Оленка, — тому вважаю всякі побоювання й обережність дівчат, щоб їхні приятельки не відбили їх суджених, просто смішними…

— А ви, Борисе, твердите, що за серце не можна ні в якому разі ручатись просто тому, що це не залежить від нашої волі, і… краще уникати нагоди до зради, ніж пізніше переносити її наслідки?

— Так, — згодився Борис.

— Добре, — сказала Оксана, — а тепер послухайте історію "маленької господині великого дому", як ми її називали за Джеком Лондоном. Свідком була я сама… Це було минулої зими в наших Карпатах, байдуже, де саме… Ми всі були вже в зборі, як до нашої домівки попросилося ще двоє "надпрограмових" лижників. Він і вона: Юрій і Уляна. Пара ця від першої спільної вечері завоювала нашу симпатію: він такий високий, що головою об сволок торкався, а вона — як курчатко: навіть до плечей не досягала йому. На додаток ці двоє

лижників привезли з собою тільки одну пару лиж. Виходило на те, що Юрій на прогулянках возить свою суджену в наплічнику. Ще того самого вечора назвали ми Уляну "маленькою господинею великого дому". Бракувало тільки ще того "третього", і "маленька господиня" мала його вибрати собі сама з-поміж чотирьох співмешканців.

Другого дня Уляна призналася, що вона не любить лижного спорту: видається їй занадто втомлюючим. Сюди приїхала тільки для товариства судженому… Це мене здивувало…

"Нічого дивного, — пояснила "маленька господиня", — це, може, навіть краще, як судженні мають де в чому відмінні уподобання".

Вони обоє з Юрою дуже зважають на те, щоб їх кохання не стало колись перешкодою в розвитку їх індивідуальностей.

"Людина повинна залишитися собою навіть тоді, коли когось любить більше, як себе саму, — висловила свою думку "маленька господиня".

Кожного ранку, як ми вибиралися в гори, на розі нашої домівки проводжала нас голівка "маленької господині". Опівдні заставали ми її у великому фотелі з підібраними під себе ногами з книжкою на колінах. Незважаючи на те, що вона кожне наше повернення (Юра звичайно вертався скоріше від нас додому) зустрічала справді з дитячою радістю, образ "маленької господині" у великому готелі все видавався мені чомусь сумним.

Я спитала її (потім думала, що не повинна була цього робити), чи не сумно їй самій по нашім від'їзді.

"Маленька господиня" енергійно заперечила голівкою:

"Коли б ви знали, яка це розкіш — уміти чекати когось дорогого, — ви не дивувалися б мені. Інколи здається, що я жінка моряка, чоловік

якої вибрався в далеку подорож... А інколи... Ви знаєте, — змінила раптом тон і тему розмови, — я два роки тому була серйозно хвора, і... мені не рекомендували перевтомлюватися".

"Ні, я не знала цього, — звідки? В такому разі хай суджений бодай що другий день лишається з вами".

"Маленька господиня" засміялася:

"Ви зовсім не знаєте Юри... Коли б ви знали, як любить він простір, — "поклик" простору, каже він, — ви б не вимагали від нього... А до того... ми зобов'язалися взаємно шанувати особисту свободу... Любов хоче мати вільні крила, Оксано", — обернула в жарт нашу розмову Уляна.

Уляна говорила правду: Юра, як дикий звір, любив простір і небезпеку. Ми всі не могли начудуватися його відвазі і вправності. "Король снігів", — сказала про нього Маруся. Лише Нора не захоплювалася їздою Юри. Вона не ховалася з тим, що мусить дорівнювати йому.

Від неї пішла теж ідея влаштувати змагання. Всім було ясно, що це мало бути не змагання, а двобій Нори з Юрою.

"Чого ви хочете від Юри? — не втерпіла я, щоб не запитати Нори.

"Хочу бути такою, як він!.."

Згодом помітила я, що Юра не покидає нас, як це перше бувало, на верхах і не йде скоріше до домівки. Він вертався тепер разом з усіма. Бувало й так, що навіть спізнявся інколи, як Норі приходила охота навчитися якого нового трюку на лижах.

"А все ж, — сказала я одного дня до Уляни, — ви попробуйте вчитися їздити на лижах. Це вам від мене щира рада".

"Ви підозріваєте, що я ревную до Нори?" — спитала мене просто "маленька господиня".

"Ні, я не думаю, що ви заздрите… хоч не здається мені, щоб вас нітрохи не цікавило це, скажім, дуже щире ставлення Юри до Нори. Не вірю вам, Уляно…"

Вона засміялася. Сміху цього не могла б я з чистим сумлінням назвати щирим.

"Ви всі дуже любі, дуже милі, але я направду нітрохи не заздрю ні одній з вас. Це не повинно ображати вас… ані дивувати, що… Юра користується такою свободою в мене. Я вже вам сказала: наша особиста свобода не сміє бути ні в чому порушена. Не бачу причин, чому мала б я зламати своє слово…"

А проте одного ранку призналась мені "маленька господиня", що вона хотіла б побачити, як Нора і Юра з'їжджають з гори. Адже про це в домівці чуда оповідають. Але нехай я її не зраджу перед Юрою: це буде несподіванка для нього.

Ми справді вибралися нишком обидві, щоб підглянути тих одчайдухів. Я вдала, що не догадуюся про справжню причину цікавості Уляни. Випадок хотів, щоб ми прийшли під гору, коли вони пустилися з гори. Як два крилаті птахи, пролетіли мимо і, не пізнавши нас, в шаленому розгоні помчали далі.

"Він не запримітив мене, і я не могла навіть затримати його", — сказала тихенько Уляна…

Я подумала тільки собі, що тих двох ледве хто стримає уже в їх розгоні.

Уляні сказала я ніби жартома:

"Забагато волі даєте Юрі — може ще до якої катастрофи прийти тут, у цих горах..."

Вона не відповіла нічого.

Того дня увечері пробувала я вплинути на Нору:

"Облиште свою гру з Юрієм, Норо... з огляду на нашу "маленьку господиню".

"Чого ви хочете? Хочете, щоб той, хто має такі здорові ноги, як Юра, хто так по-вовчому любить простори, зрікся цього задля... вигідного фотеля? Можете самі сказати це Юрі, а я не маю серця".

Така була відповідь Нори, і я, незважаючи на свої симпатії до Уляни, мусила визнати, що Нора має рацію.

Два дні пізніше від'їжджала я вже до міста. Поїзд мій відходив перед полуднем, так що з лижниками попрощалася я ще рано. Залишалася тільки Уляна. Вона кілька днів почувала себе не зовсім здоровою, тому я прощалася з нею в хаті, заборонивши проводжати мене хоч би за ворота.

Я була вже на вулиці, як почула за собою голос Уляни:

"Оксано!.."

Мусила зупинитись: те дівча вилетіло за мною в самому светрі.

"Кажіть, чого вам треба, та й утікайте до хати, Уляно, бо на смерть простудитеся..."

"Я... хотіла вас спитати... але не смійтеся з мене, Оксано. Я... хотіла б знати, чи не запізно вже мені вчитися їздити на лижах?.."

Я аж надто добре зрозуміла це "чи не запізно вже" в устах цієї волелюбної "маленької господині великого дому", але не мала серця сказати їй правду.

Замість відповіді я незграбно поцілувала її в очі. Залишила її власному здогадові, що міг той поцілунок означати — співчуття чи надію?

1933